

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta (perusterveydenhuollon hoitotakuu)

Asia: VN/12310/2024

Sosiaali- ja terveysministeriön valmistelemassa luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotetaan muutoksia kiireettömän perusterveydenhuollon hoitotakuuseen. Esityksessä ehdotetaan, että 14 vuorokauden hoitoon pääsyn enimmäisajasta kiirettömässä perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa luovutaan 23 vuotta täyttäneiden osalta, ja hoitoon pääsyn enimmäisajaksi palautetaan aiempi kolme kuukautta. Vastaavasti ehdotetaan, että kiirettömässä perusterveydenhuoltoon kuuluvassa suun terveydenhuollossa luovutaan 23 vuotta täyttäneiden osalta voimassa olevasta neljän kuukauden hoitoon pääsyn enimmäisajasta sekä 1.11.2024 voimaan tulevasta kolmen kuukauden hoitoon pääsyn enimmäisajasta ja hoitoon pääsyn enimmäisajaksi palautetaan aiempi kuusi kuukautta. Liitännäismuutoksena pidennettäisiin myös lääkärin ja hammaslääkärin sekä erikoishammaslääkärin jatkokäyntien toteutumisen enimmäisaikoja 23 vuotta täyttäneiden osalta. Kaikissa tapauksissa hoitoon tulisi kuitenkin päästä kohtuullisessa ajassa. Sääntelyyn tehtäisiin myös eräitä muita tarkennuksia. Lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten osalta säilytettäisiin kokonaisuudessaan kiireettömän perusterveydenhuollon hoitotakuun nykytila (mukaan lukien 1.11.2024 voimaan tuleva suun terveydenhuollon kolmen kuukauden hoitotakuu).

Lakimuutokset koskisivat hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevaa kiireetöntä perusterveydenhuoltoa mukaan lukien suun terveydenhuolto, Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuulla olevaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön pääosin tuottamaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoa, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisen Vankiterveydenhuollon yksikön järjestämää perusterveydenhuoltotasoista vankiterveydenhuoltoa sekä osaa vastaanottokeskusten järjestämästä terveydenhuollosta. Ehdotettavat muutokset tulisivat voimaan 1.1.2025.

Turun ammattikorkeakoulu kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuulla oleva Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön pääosin tuottaman korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto sai määrärahaa kiristyneeseen hoitoon pääsyn toteuttamiseen 2023. (Rahoitus YTHS:lle, Vankiterveydenhuollon yksikölle ja Rikosseuraamuslaitokselle oli

yhteensä noin kolme miljoonaa euroa vuodesta 2024 alkaen.) Maaliskuussa 2024 hoitoon pääsy lääkärille toteutui 14 vuorokauden enimmäisajassa vaihdellen YTHS:n Itäisen alueen 28 prosentista Digitaalisten ja etäpalvelujen yksikön 91 prosenttiin. Suurin osa enimmäisajan sisällä toteutetuista hoitoon pääsykäynneistä toteutui jo viikon kuluessa. Enimmäisajan ylityksiä oli kaikilla YTHS:n alueilla.

Aluekohtaisten tilastojen perusteella voi olla tarpeetonta palata aikaisempiin määräaikoihin, koska osoitetulla rajoituksella hoitoon pääsyn enimmäisaikojä on saatu vietyä hyvin toivotulle tasolle ja opiskelijoilta saadun palautteen mukaan joustavien digitaalisten palveluiden helppo saatavuus tukee korkeakouluopiskelijoiden hoitoon hakeutumista ja hoidon toteutumista. Opintojen läpivientien ja työkykyisten työelämään siirtyvien vastavalmistuneiden opiskeluterveydenhuoltoon pääsy ja saatavuus tulisi toteutua nykyisellä tasolla. Korkeakouluopiskelijoiden uupumuksesta ja erilaisista mielenterveydenhaasteista on raportoitu mm. valtakunnallisessa Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimuksessa (KOTT). On erittäin tärkeää, että korkeakouluopiskelijat saavat nopeasti ja joustavasti ikään, asuin- ja opiskelupaikkakuntaan tai opiskelualaan katsomatta perusterveydenhuollon palvelut. Suurin osa korkeakouluopiskelijoista on yli 23-vuotiaita, joten nyt suunniteltu kiireettömään hoitoon pääsyn enimmäisajan palauttaminen koskisi suurinta osaa korkeakouluopiskelijoita. Esimerkiksi opintokuraattori tapaa vuosittain satoja opiskelijoita, joista huomattavalla osalla on kokemuksia perusterveydenhuollosta. Moni opiskelija pitkittää hoitoon hakeutumista erilaisten syiden vuoksi. Näin ollen hoitoon hakeuduttua, osalla opiskelijoista terveystilanne on jo huonontunut siten, että se vaikeuttaa opintojen edistämistä.

Omahoitoon motivoiminen ja sen toteutuminen voi olla haasteellisempaan terveystilanteen jo heikennyttyä. Omahoito ja terveystottumusten tarkastelu sekä omaehtoiseen liikkumiseen sitoutuminen olisi taloudellisesti ja inhimillisesti erittäin merkittävä tekijä opiskelukyvyn ylläpitämisessä ja paranemisessa. Näin ollen nopea hoidon tarpeen arviointi ja hoidon aloitus olisi erityisen tärkeää. Opiskelijoille maksetaan myös sairauspäivärahaa sairauden pitkittyessä. V 2022 yli 10000 sairauspäivärahan saajaa oli ilmoittanut työkyvyttömyyden alkaessa olevansa opiskelija. [Kelän sairausvakuustilasto 2022](#); [FPA-statistik, Sjukförsäkring 2022 \(helsinki.fi\)](#) Opiskelijoiden avun tarve ei vähene siten, että hoidon tarpeen arvio tehdään myöhemmässä vaiheessa ja siten hoitoon pääsee myöhemmin. Toisaalta jo nyt 1.vuoden opiskelijoille tarjotaan terveystarkastusta, mikä pitäisi tilanteissa, kun terveyshuolta on, johtaa terveystarkastukseen eli terveydenhuollon kontaktiin, jolloin oltaisiin liikkeellä mahdollisimman ennakkoiden. YTHS:n palveluiden suhteen Turun ammattikorkeakoulu yhtyy KELAN näkemyksiin.

Kuten eri toimijoiden lausunnoissa tulee esille, ehkä tätä hoitoon pääsyn enimmäisaikaa tulisi tarkastella hieman laajemmassa kontekstissa ja kokonaistaloudellisesti pohtia mitä tämä tarkoittaa esim. henkilökunnan saatavuuden, sitouttamisen ja päivityksien kannalta, mitä toisaalta yhdenvertaisuuden näkökulmasta, nythän esim. polkuopiskelijat ovat hyvin eriarvoisessa tilanteessa terveydenhuollon palveluiden suhteen ja mikäli tämä uudistus toteutuisi myös alle ja yli 23-vuotiaat korkeakouluopiskelijat olisivat eriarvoisessa asemassa.

31.7.2024

Turun ammattikorkeakoulu

Sari Seppä

Opintokuraattori